

EUROOPA KOHTU OTSUS

24. november 1977*

Asutamisvabadus – AKV-EMÜ Lomé konventsioon – Asutamisõigus – AKV riigi kodanik – Advokaadi kutseala – Diskrimineerimise keeldu käsitlev klausel – Asjaomase riigi kodakondsusnõue – Vastuvõetavus – Rahvusvahelise lepingu alusel teise AKV riigi kodanike soodsam kohtlemine – Mittediskrimineerimine

(AKV-EMÜ konventsiooni artikkel 62)

Kohtuasjas 65/77,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Cour d'Appel, Douai, esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleliolevas asjas, mis algatati järgmise isiku hagi alusel:

Jean Razanatsimba, licencié en droit (õigusteaduse kraadi omanik), advokaadiabi, elukoht Lille,

eelotsust AKV-EMÜ konventsiooni, mis allkirjastati 28. veebruaril 1975 Lomé's Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide ning Euroopa Majandusühenduse vahel, artikli 62 tõlgendamise kohta praktikale võtmiseks Lille'i advokatuuris,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed M. Sørensen ja G. Bosco, kohtunikud A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, Lord Mackenzie Stuart ja A. O'Keefe,

kohtujurist: G. Reischl,

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

Põhjendused

1. Oma 18. mai 1977. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. mail 1977, esitas Cour d'Appel, Douai, EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel kaks eelotsuse küsimust Lomé 28. veebruaril 1975 Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide ning Euroopa Majandusühenduse vahel allkirjastatud ja nõukogu 30. jaanuari 1976. aasta määruse nr 199/76 (EÜT L 25, 30.1.1976, lk 1) lisana avaldatud konventsiooni, edaspidi Lomé konventsioon, artikli 62 tõlgendamise kohta seoses advokaatide asutamisõigusega Prantsuse Vabariigis.

2. Toimikust ilmneb, et põhikohtuasja hageja, kes on Madagaskari kodanik ning kellel on õigusteaduse kraad ja Certificat d'Aptitude à la Profession d'Avocat (advokaadi kutsekvalifikatsiooni tunnistus), mis on saadud Prantsuse õiguse kohaselt, taotles enda praktikale võtmist Lille'i advokatuuris.

3. Pärast selle kindlakstegemist, ilma et see piiraks tavapärasest uurimist ja kontrolle, et hagejal on kutsekvalifikatsioon, mis võimaldab tal taotleda vastuvõtmist, jäi Conseil de l'Ordre (advokatuuri nõukogu) oma seisukohale kodakondsusnõude kohaldamise osas, mis on sätestatud teatavate juristide ja kohtunike kutsealade reformimist käsitleva 31. detsembri 1971. aasta seaduse nr 71.1130 (Journal Officiel de la République Française, 5.1.1972, lk 131) artiklis 11 järgmiselt: "Ta peab olema Prantsuse kodanik, kui rahvusvahelistest lepingutest ei tulene teisiti."

4. Kuna hageja püüdis toetuda Lomé konventsiooni artiklile 62, esitas Conseil de l'Ordre 14. detsembri 1976. aasta otsuses EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule kaks eelotsuse küsimust, mis on sisu poolest sarnased Cour d'Appel, Douai esitatud küsimustele (kohtuasi 3/77, EÜT C 40, 1977, lk 8).

5. Procureur Générali palvel tühistas Cour d'Appel eespool mainitud otsusega Conseil de l'Ordre otsuse sel põhjusel, et kui Conseil de l'Ordre teeb otsuse praktikale vastuvõtmise kohta, tegutseb ta haldusasutusena, kuid mitte kohtuna, ning et seetõttu ei ole tal õigus esitada eelotsuse küsimust Euroopa Kohtule asutamislepingu artikli 177 alusel.

6. Sellest tulenevalt palus Euroopa Kohus oma 15. juuni 1977. aasta määrusega kustutada registrist kohtuasja 3/77 (EÜT C 185, lk 1).

7. Samuti tuleneb eespool nimetatud otsusest, et Conseil de l'Ordre otsuse tühistamise tõttu on küsimus hageja praktikale vastuvõtmise kohta läinud täielikult üle Cour d'Appelile lahendamiseks.

8. Siseriiklik kohus leidis, et asja lahendamine eeldab Lomé konventsiooni artikli 62 tõlgendamist ning esitas kaks järgmist eelotsuse küsimust:

"1. Kas 28. veebruari 1975. aasta Lomé konventsiooni artikkel 62 annab AKV riigi kodanikule, eriti Madagaskari kodanikule, õiguse asutada end liikmesriigi territooriumil, eriti Prantsusmaa territooriumil, ilma kodakondsusnõuet täitmata?"

2. Kas liikmesriik võib eespool nimetatud artiklis 62 toodud klausli alusel nõuda teatud tegevuse harrastamiseks, antud juhul advokaadi kutsealal tegutsemiseks, nimetatud riigi või teise liikmesriigi kodakondsust?”

Esimene küsimus

9. Lomé konventsiooni artikli 62 kohaselt kohtlevad AKV riigid ja liikmesriigid asutamise ja teenuste osutamise suhtes kohaldatava korra osas liikmesriikide ja AKV riikide kodanikke ja äriühinguid mittediskrimineerivalt. Kui antud tegevuse puhul AKV riik või liikmesriik ei suuda siiski sellist kohtlemist tagada, ei pea liikmesriigid ega AKV riigid vastavalt olukorrale asjaomase riigi kodanikke ja äriühinguid kõnealuse tegevuse osas selliselt kohtlema.

10. Oma kirjalikes märkustes väidab põhikohtuasja hageja, et Lomé konventsiooni artikli 62 mõju on sama, mis EMÜ asutamislepingu asutamist käsitlevate sätete mõju, ning püüab tugineda 21. juuli 1974. aasta otsuse kohtuasjas 2/74, *Reyners versus Belgia riik* (EKL 1974, lk 631), aluseks olevatele põhimõtetele.

11. Artikli 62 sõnastus ei võimalda siiski sellist tõlgendust.

12. Tegelikult viitab selline sõnastus kahele riikide rühmadele, keda seob Lomé konventsioon, ehk AKV riigid ja EMÜ liikmesriigid, ning sätestab, et ühte kahest rühmast kuuluv riik peab kohtlema mittediskrimineerivalt teise rühma kuuluva riigi kodanikke.

13. Seevastu ei ole artikli sõnastuse eesmärk tagada AKV riigi ja EMÜ liikmesriigi kodanike võrdne kohtlemine.

14. Eelkõige ei kohusta nimetatud artiklid AKV riike ega EMÜ liikmesriike tagama teise rühma kuuluva riigi kodanikele samasugust kohtlemist nagu oma kodanikele.

15. Eelnev järeldus jätab siiski lahtiseks küsimuse, kas AKV riigi kodanikel võib olla õigus Lomé konventsiooni artiklis 62 sätestatud diskrimineerimise keelu alusel tugineda asutamist puudutavatele konkreetsetele eelistele, mida liikmesriik võimaldab teistele AKV riikidele.

16. Prantsuse valitsuse poolt Euroopa Kohtu taotlusel esitatud teabest ilmneb tõesti, et Prantsuse Vabariik on sõlminud väikese arvu AKV riikidega asutamist käsitlevad konventsioonid või kohtukonventsioonid, mis põhinevad võrdsel vastastikusel kohtlemisel.

17. Lisaks väideti, et Prantsuse Vabariigi ja Madagaskari Vabariigi vahel on senini eksisteerinud kohtukonventsioon, mis põhineb advokaatide asutamise osas võrdse kohtlemise põhimõttel, kuid et viimati mainitud riigi algatusel asendati kõnealused sätted hiljem konventsiooniga, mis piirab advokaatide puhul vabadust osutada teenuseid konkreetsetel juhtudel.

18. Kuna Prantsuse Vabariigi ja teatud AKV riikide vaheliste suhete osas kehtib erikord, tõstatatakse küsimus, kas Lomé konventsiooni artiklis 62 sätestatud diskrimineerimise

keeldu käsitlevat klauslit tuleks tõlgendada Madagaskari kodanikule Prantsusmaal samasuguse kohtlemise tagamisena nagu sellistele soositud AKV riikide kodanikele.

19. Sellele küsimusele vastamiseks piisab selle tuvastamisest, et see ei ole vastuolus artiklis 62 sätestatud diskrimineerimise keeluga, kui liikmesriik kohtleb ühe AKV riigi kodanikke soodsamalt, tingimusel, et selline kohtlemine tuleneb vastastikuseid õigusi ja hüvesid sisaldava rahvusvahelise lepingu sätetest.

20. Seetõttu tuleks esimesele küsimusele vastata, et Lomé konventsiooni artikkel 62 ei anna AKV riigi kodanikule õigust asutada liikmesriigi territooriumil selleks, et tegutseda nimetatud riigi õigusaktides oma kodanikele reserveeritud kutsealadel, ilma et kodakondsusnõue oleks täidetud.

Teine küsimus

21. Teisele küsimusele, millega püütakse täpsustada Lomé konventsiooni artikli 62 teises lauses toodud klausli ulatust, tuleks vastata üksnes siis, kui sama artikli esimese lause tõlgendamise mõjuks oleks olnud tagada AKV riikide kodanikele võrdne kohtlemine kõnealuse kutseala osas.

22. Kuna antud juhul ei ole asi selles, siis ei ole vaja teisele küsimusele vastata.

Kohtukulud

23. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Prantsuse Vabariigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata.

24. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille Cour d'Appel, Douai, esitas talle oma 18. mai 1977. aasta otsusega, otsustab:

AKV-EMÜ konventsiooni, mis allkirjastati 28. veebruaril 1975 Lomés Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide ning Euroopa Majandusühenduse vahel, artikkel 62 ei anna AKV riigi kodanikule õigust asutada EMÜ liikmesriigi territooriumil selleks, et tegutseda nimetatud riigi õigusaktides oma kodanikele reserveeritud kutsealadel, ilma et kodakondsusnõue oleks täidetud.

Kutscher

Sørensen

Bosco

Donner

Mertens de Wilmars

Pescatore

O'Keefe

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 24. novembril 1977. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher